

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНІ ФЕМ ІМЕНІ ОЛЕГА БАЛАЦЬКОГО
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В. М. Боронос
«_____» _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Вплив структури загальнодержавних та місцевих податків і зборів на
формування дохідної частини місцевого бюджету

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність _____

Керівник роботи:

(підпис)

Акуленко В. Л.
(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

Майданик Є. Г.
(ініціали, прізвище)

Група:

_____ Ф-61Ш

Суми
2020

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ЕЛЕМЕНТ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	5
1.1. Економічна сутність, функції та завдання податків	5
1.2. Історичні передумови формування податкової системи України	7
1.3. Податкова система України як основа формування дохідної частини місцевих бюджетів	9
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ ШОСТКИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ОТГ	14
2.1. Фінансово-економічна характеристика діяльності Шосткинської міської ОТГ	14
2.2. Механізм справляння місцевих податків і зборів на території Шосткинської громади	18
2.3. Аналіз дохідної частини бюджету Шосткинської міської ОТГ	28
РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ НА БЮДЖЕТ ШОСТКИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ОТГ ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗРОСТАННЯ	34
3.1. Аналіз впливу податкових надходжень на доходи бюджету громади.	34
3.2. Фінансово-економічні пропозиції по збільшенню дохідної частини бюджету Шосткинської міської ОТГ	39
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	45
ДОДАТКИ	48

ВСТУП

Формування доходів місцевих бюджетів стає зараз актуальною проблемою, а важливість проведення аналізу структури самих надходжень зростає в умовах фінансово-економічної кризи. Місцеве самоврядування повинно бути забезпечене достатніми фінансовими ресурсами, які мають бути ще й стабільними, бо це є запорукою соціально-економічного розвитку як окремої території так і країни в цілому. Вдосконалюючи такий важливий державний інструмент як податки і збори, можливо значно підвищити результативність фінансової діяльності держави. Крім того, саме податкові надходження є найбільш стабільними доходами для місцевих бюджетів [15].

Самостійність бюджетів можлива лише за наявності достатніх власних дохідних джерел [27]. Саме урахування податкового потенціалу території, як в цілому, так і по окремим громадам, забезпечення фінансової самостійності всіх місцевих бюджетів країни дозволить розбудовувати національну економіку та зробити її більш ефективною.

Метою роботи є розкриття впливу структури загальнодержавних та місцевих податків і зборів на формування доходної частини місцевих бюджетів на прикладі бюджету Шосткинської міської ОТГ.

Для досягнення зазначеної мети передбачається вирішення наступних завдань:

- розглянути поняття, економічну суть, значення, функції та особливості оподаткування в Україні;
- дослідити механізм справляння податків та зборів до місцевих бюджетів;
- провести аналіз структури доходної частини бюджету Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади та з'ясувати роль загальнодержавних та місцевих податків та зборів у її виконанні;
- обґрунтувати зростання впливу структури податків і зборів на соціальний та економічний розвиток території Шосткинської об'єднаної

територіальної громади та надати фінансово-економічні пропозиції щодо збільшення дохідної частини бюджету Шосткинської громади.

Об'єктом визначені загальнодержавні та місцеві податки і збори, які є джерелами формування доходів бюджету Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади.

Предметом вивчення є механізм місцевого оподаткування та особливості його функціонування.

У процесі дослідження використовувалися такі методи, як логічний, економічного аналізу і синтезу, індукції та дедукції, статистичної обробки інформації, угруповань, порівняльний, а також аналітичний.

Структура роботи. Основна частина випускної роботи складається з трьох розділів. У першому розділі нами розглянута економічна сутність податків не тільки як економічної категорії, але і як елемента всієї податкової системи. Також, ми визначили функції податків та історичні передумови формування системи оподаткування незалежної України.

У другому розділі розглянуто з яких надходжень формується дохідна частина місцевих бюджетів, досліджено особливості механізму справляння місцевих податків і зборів та структура доходів на основі окремо взятого бюджету Шосткинської міської ОТГ.

У третьому розділі проведено аналіз впливу податкових надходжень, їхньої структури на бюджет територіальної громади та надані фінансово - економічні пропозиції, що дозволять на нашу думку збільшити дохідну частину бюджету Шосткинської ОТГ та зміцнити фінансову спроможність даної громади.

Інформаційну базу проведеного нами дослідження складають законодавчі та нормативно-правові акти України з питань оподаткування та бюджету, статистичні матеріали, спеціальна література в галузі фінансів, матеріали досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених, опубліковані у періодичних виданнях та матеріали науково-практичних семінарів з питань децентралізації розміщені у мережі Інтернет, рішення Шосткинської міської ради з питань встановлення у 2018-2020 роках місцевих податків і зборів та виконання бюджету по роках, Інтернет-ресурси.

РОЗДІЛ 1. ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ЕЛЕМЕНТ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

1.1. Економічна сутність, функції та завдання податків

Податки - це складна фінансова категорія, яка має вплив на всі економічні явища та процеси. Вони виступають вагомим елементом економічної системи кожної держави. Відсутність податків робить фінансову систему будь-якої країни неіснуючою, бо за їх допомогою забезпечуються надходження в державний, місцеві бюджети, щоб утримувати державні структури та забезпечувати їх фінансовими ресурсами для виконання ними таких головних функцій держави, як управлінської та оборонної, а також соціальної і економічної. Крім того, податки забезпечують моніторинг економічних процесів [9].

Податки є обов'язковими нормативними платежами, що сплачуються платниками - фізичними та юридичними особами. Вони за економічним змістом являють собою фінансові відносини між державою та платниками податків з метою створення загальнодержавного централізованого фонду грошових коштів, необхідних для виконання державою її функцій [14]. Згідно чинного законодавства, податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку [15].

Особою формою податкових платежів являються збори. Якщо податки характеризуються регулярністю надходжень, то, на відміну від них, збори – це платежі разового, випадкового і незначного за розмірами характеру, що збираються за місцем події [29].

В економічній літературі зустрічається велика кількість функцій податків, які визначають їх роль у суспільстві. Функції їх поділяють на основні і додаткові [4]. Виділяють такі основні функції податків, як: фіскальна, що здійснюється через збір грошових коштів із платників з метою забезпечення держави фінансовим ресурсом; регулююча - виражається у регулюванні доходів у грошовій формі, процесу нагромадження, а також функціонування національного ринку і остання -

контрольна функція (реалізується через проведення оподаткування, при упорядкуванні державою фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, а також отриманні доходів та використанні майна громадянами).

Слід відмітити, що основні функції для всіх видів податків є обов'язковими, а додаткові не завжди представлені у всіх податках. До додаткових функцій відносяться - стимулююча (стимулює інвестиційні процеси та дозволяє прискорювати темпи економічного зростання), розподільча (доходи розподіляються та перерозподіляються між різними соціальними верствами та групами, між галузями економіки та сферами діяльності) та накопичувальна (орієнтування на кінцевий результат) [10].

Сукупність принципів оподаткування, основних видів податків та механізму їх вилучення формує податкову систему, у якій виділяють податки прямі та непрямі. Перші встановлюються щодо платника, котрий буде їх сплачувати. Наприклад, прямими є податок на майно, або податок на доходи фізичних осіб. При цьому, обсяг таких податків залежить від того який розмір має об'єкт оподаткування або яка податкова база.

Податки, які встановлюються в цінах товарів, а також послуг є непрямими. Розмір таких податків для окремого платника прямо від його доходів не залежить. До вказаної категорії відносяться податки на зразок акцизного або податку на додану вартість.

Основними елементами системи оподаткування що функціонує зараз являються: платник податку, об'єкт та одиниця оподаткування, джерело з якого сплачуватиметься податок, установлена законодавчо податкова ставка (універсальна або диференційована), та податкова квота (частка податку платника в абсолютному розмірі, або відносному виразі) [7].

На нашу думку пріоритетними принципами оподаткування у наш час, враховуючи суспільний розвиток, можна визначити такі, як зменшення кількості податків, їх стабільність та корисність - щоб вилучені кошти здебільшого повертались платникам податків у формі соціальних виплат, покращували їх життєве середовище, а також були всезагальними та справедливими.

1.2 Історичні передумови формування податкової системи України

В історії розвитку суспільства кожна держава формувала свою модель податкової системи, яка включала в себе методи й об'єкти оподаткування, ставки та строки їх сплати, обов'язковим був і контроль за витрачанням.

Завжди для виконання державних функцій необхідністю було задоволення колективних потреб, що вимагали витрачання коштів. Тому, гостро виникала потреба у коштах, які могли бути зібрані тільки через податки.

Формування податкової системи України розпочинає свою історію з часів Київської Русі. Так, найпершим податком, що справляється в Україні вважається «данина», яка сплачувалась продуктами сільського господарства (медом, хлібом, шкурами тощо) й спрямовувалась на утримання княжого двору [28]. Ще міські громади Київської Русі, як і інших європейських середньовічних держав, запроваджували збори з населення, котрі можна вважати першими місцевими податками, що спрямовувались для розв'язання найголовніших громадських проблем у містах.

Після здобуття Україною незалежності, у 1991 році, одразу ж розпочалося створення та швидкий розвиток її нової податкової системи. Вже 25 червня 1991 року було ухвалено Закон «Про систему оподаткування», яким визначались принципи побудови, основи і призначення системи оподаткування, наданий перелік податків, зборів, названі платники, об'єкти оподаткування та створювались передумови для її наступного розвитку [14].

Потім, у 1992 році, виникає механізм справляння податків на доходи (Закон України «Про оподаткування доходів підприємств і організацій»), податку на добавлену вартість (Декрет Кабінету Міністрів «Про податок на добавлену вартість»), запроваджується акцизний збір (Декрет Кабінету Міністрів «Про акцизний збір»). У 1993 році було прийнято Декрет Кабінету Міністрів «Про місцеві податки і збори» [13].

Якісне оновлення податкової системи України припало на 1994–1999 роки. Цей період відзначився внесенням різних коректив в податкову систему. Діючі

податкові механізми почали удосконалювати, відпрацьовувати, робити їх більш стійкими. Ухвалюється у 1994 році новий Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств».

Нова редакція Закону України «Про систему оподаткування» у 1997 році передбачала проведення необхідних на той час розмежувань за окремими податками та зборами. До переліку загальнодержавних податків та зборів внесені: податок на прибуток підприємств (заміна податку на доходи), рентні платежі; податок на промисел; збір до Державного інноваційного фонду; плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності.

Протягом 1998 року було нові більш прогресивні способи оподаткування, а саме: сплата прибуткового податку у фіксованому розмірі з придбанням патенту суб'єктами підприємницької діяльності, спрощена система оподаткування обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва, а також впроваджено фіксований сільськогосподарський податок.

У двохтисячних роках відбувалось вдосконалення податкової системи України. Фундаментом нових змін став набутий досвід реформування податків за рахунок зменшення податкового навантаження на підприємства і запровадження стабільних форм оподаткування для фізичних осіб.

Впроваджені зміни передбачали запровадження єдиної ставки податку з доходів фізичних осіб у розмірі тринадцяти відсотків (2003 рік) з новим порядком перерахування до бюджету, а також застосування податкового кредиту та податкової соціальної пільги.

Переломною подією формування ефективної системи оподаткування стало прийняття наприкінці 2010 року Податкового кодексу України. Саме ця подія на нашу думку і є початком нового етапу реформування сучасної української податкової системи.

Податковим кодексом України визначений перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування; платників податків та зборів, їх права та обов'язки; компетенцію контролюючих органів, повноваження і

обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю; відповідальність за порушення податкового законодавства [15].

Кількість загальнодержавних та місцевих податків і зборів за роки незалежності України суттєво зменшилась. Так, на початок 2011 року в Україні налічувалось вісімнадцять загальнодержавних та п'ять місцевих податків і зборів, але вже з 2015 року відбулося значне їх скорочення з двадцяти двох до одинадцяти. На сьогоднішній день загальнодержавних податків і зборів залишилось лише сім, а місцевих податків і зборів тільки чотири.

Окремо слід зазначити, що у 2015 році українські законодавці почали впроваджувати в податкову систему України окремі європейські стандарти. Наприклад, фізичним особам було встановлено податки на дорого вартісні автомобілі та житло, що має велику площу, які ввійшли у склад податку на майно. Визначальним є те, що із запровадженням даного податку в Україні частково реалізувався один з принципів податкової системи, такий, як «принцип соціальної справедливості» [15]. Цим принципом передбачається встановлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків.

Отже, за своєю природою податкова система є результатом еволюції податкових відносин, а зараз функціонування податкової системи в Україні пов'язане з багатьма проблемами і суперечностями.

1.3 Податкова система України як основа формування дохідної частини місцевих бюджетів

Вся система доходів місцевих бюджетів України побудована враховуючи необхідність забезпечення як державного так і місцевих бюджетів відповідними ресурсами для виконання своїх видаткових повноважень.

Видатки фінансуються враховуючи принцип субсидіарності [5] з відповідних обласних, районних бюджетів або бюджетів місцевого самоврядування, до яких відносяться: міські, селищні, сільські та бюджети об'єднаних територіальних громад. Зважаючи на це, за кожним рівнем бюджету закріплені і джерела доходів.

Всі доходи розподіляються на такі, що повністю надходять до відповідних бюджетів, або зараховуються до державного та місцевих бюджетів відповідно до встановлених нормативів.

Бюджетним кодексом України визначено, що доходи бюджету – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ) [2].

Класифікуються доходи за такими чотирьома розділами, як: податкові надходження, неподаткові надходження, трансферти та доходи від операцій з капіталом. Бюджетний кодекс визначає як склад доходів місцевих бюджетів різних рівнів так і нормативи їх зарахування до відповідних бюджетів, а всі відносини, що виникають при справлянні податків та зборів, регламентовані Податковим кодексом України.

Особливості справляння загальнодержавних податків і зборів також визначені Податковим кодексом України. Ці податки встановлює Верховна рада України. Загальнодержавні податки і збори обов'язково сплачуються на території усієї країни.

Зараз, згідно переліку затвердженого статтею 9 Податкового кодексу України, до складу загальнодержавних податків і зборів належать сім наступних :

- податок на прибуток підприємств;
- податок на доходи фізичних осіб;
- податок на додану вартість;
- акцизний податок;
- екологічний податок;
- рентна плата;
- мито [11].

Нормами Податкового кодексу введено поділ за рівнем встановлення податкових надходжень - податків і зборів, на загальнодержавні та місцеві [16] (рисунок 2.1).

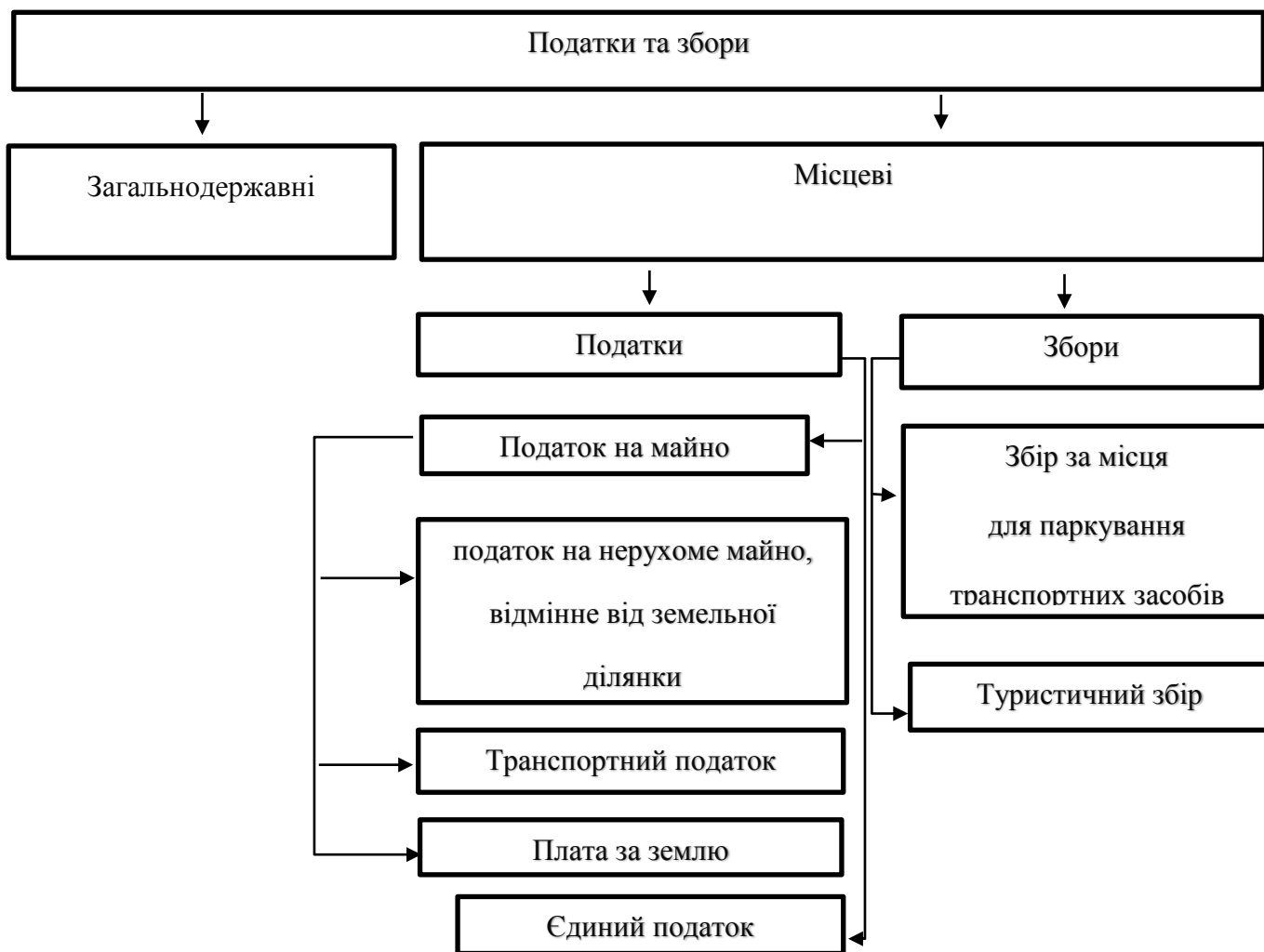

Рисунок 2.1 – Податкові надходження України [16].

Зараховуються загальнодержавні податки та збори до державного і місцевих бюджетів відповідно до норм Бюджетного Кодексу України. Заборонено установлювати загальнодержавні податки та збори, які не передбачені Податковим Кодексом України.

Нами встановлено, що чинне законодавство передбачає зарахування до місцевих бюджетів частини загальнодержавних податків і зборів.

Відобразимо нормативи зарахування загальнодержавних податків і зборів до усіх місцевих бюджетів у вигляді таблиці [2, 6, 30] (Додаток А).

Розглянувши дані (Додатку А) слід зазначити, що такий непрямий податок, як податок на додану вартість, що входить у вартість товарів, робіт та послуг і сплачується покупцем, а обліковується та переходується до бюджету продавцем, до місцевих бюджетів зовсім не надходить. Він у повному обсязі перераховується

платниками до державного бюджету, а його ставка становить 20 % (на окремі операції встановлені Податковим кодексом ставки складають 7 % і 0 %) [15].

Також, до місцевих бюджетів зараховується 100 % податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності. Податок на прибуток інших підприємств зараховується тільки до обласного бюджету та бюджету міста Києва, встановлений норматив зарахування становить 10 %. Решта місцевих бюджетів кошти від сплати податку на прибуток іншими підприємствами не отримують.

Нами встановлено, що із загальнодержавних податків до спеціального фонду місцевих бюджетів зараховується 80 % екологічного податку (крім екологічного податку, визначеного п.16¹ч. II ст. 29 ПКУ), а далі він розподіляється між бюджетами згідно затверджених нормативів зарахування, тому числі: до сільських, селищних, міських та бюджетів ОТГ – 25 %, обласних бюджетів – 55 %, бюджету міста Києва – 80 % [2].

Важливим є те, що місцеві податки та збори, на відміну від загальнодержавних, мають право встановлювати відповідні ради (сільські, селищні, міські, об'єднаних територіальних громад) рішеннями у межах своїх повноважень.

Перелік вказаних податків та межі граничних розмірів їх ставок встановлюються Податковим кодексом. Вони підлягають обов'язковій сплаті на території відповідних територіальних громад. Встановлювати місцеві податки і збори, що не передбачені Податковим кодексом - заборонено.

Зараз до складу місцевих податків входять податок на майно та єдиний податок. В свою чергу, податок на майно містить у собі податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортний податок та плату за землю.

До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір.

Відобразимо встановлені Бюджетним кодексом України нормативи зарахування місцевих податків та зборів до усіх місцевих бюджетів у вигляді таблиці 1.2 [2, 6].

Таблиця 1.2 - Нормативи зарахування місцевих податків і зборів до загального фонду місцевих бюджетів (розроблено автором на основі [2, 6])

Назва доходів згідно класифікації	Бюджет міста Києва	Обласні бюджети	Бюджети міст обласного значення, ОТГ	Районні бюджети	Бюджети міст районного значення, селищні, сільські бюджети
Податок на майно	100%	Не зараховується	100%	Не зараховується	100%
Єдиний податок	100%	Не зараховується	100%	Не зараховується	100%
Збір за місця для паркування транспортних засобів	100%	Не зараховується	100%	Не зараховується	100%
Туристичний збір	100%	Не зараховується	100%	Не зараховується	100%

Проаналізувавши наведені дані, ми з'ясували, що елементи загальнодержавних податків і зборів такі, як ставки, податкові пільги та інші елементи, а також пропорції розподілу вказаних надходжень закріплені централізовано. Це дозволяє нам зробити висновок, що місцева влада прямого впливу на загальнодержавні податки і збори, як складову доходів місцевих бюджетів не має.

Стосовно місцевих податків і зборів, на нашу думку, повноваження місцевої влади згідно з нормами Податкового кодексу значно більші. Тому, розглянемо механізм справляння місцевих податків і зборів детальніше на прикладі Шосткинської міської ОТГ.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ ШОСТКИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ОТГ

2.1. Фінансово-економічна характеристика діяльності Шосткинської міської ОТГ

Шосткинська міська об'єднана територіальна громада створена 28 серпня 2018 року. До Шосткинської міської ради добровільно приєдналась Ображіївська сільська рада та у 2019 році Коротченківська сільська рада.

Площа об'єднаної територіальної громади складає 175,53 кв. км. До її складу увійшли: місто обласного значення - Шостка та села Ображіївка, Свірж, Погребки, Остроушки [16].

Чисельність населення громади становить 76800 чоловік, з яких 75024 осіб - міське населення та 1776 осіб – сільське населення [16].

Органом місцевого самоврядування, який представляє Шосткинську об'єднану територіальну громаду є Шосткинська міська рада, яка від імені громади та в її інтересах здійснює функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України.

Шосткинська міська рада об'єднує в собі колектив громадян України, депутатів місцевої ради, службовців органів місцевого самоврядування, який засновано у законодавчому порядку, щоб виконувати функції місцевого самоврядування та поставленні завдання.

З цією метою він наділений відповідними владними повноваженнями, які реалізуються у визначених законом правових та організаційних формах в інтересах Шосткинської територіальної громади [12]. Головною посадовою особою Шосткинської територіальної громади є міський голова, який обирається на посаду згідно порядку, визначеному законом та на постійній основі виконує свої повноваження.

На пленарних засіданнях Шосткинської міської ради вирішуються всі важливі питання життєзабезпечення та розвитку громади - затверджуються програми її

соціального, економічного і культурного розвитку, цільові програми з інших питань; затверджується міський бюджет, вносяться зміни до нього та затверджується звіт про його виконання; встановлюються місцеві податки і збори, розміри їх ставок у межах, визначених законом; ухвалюються рішення щодо надання згідно законодавства пільг по місцевих податках і зборах; вирішуються питання, що регулюють земельні відносини; ухвалюються рішення щодо випуску місцевих позик; відчуження комунального майна згідно закону; затверджуються місцеві програм приватизації; переліки об'єктів комунальної власності, що не підлягають приватизації; надається відповідно до законодавства згода на розміщення на території громади нових об'єктів, ухвалюються рішення з питань адміністративно-територіального устрою.

Отже, матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади являються майно (рухоме і нерухоме), доходи її бюджету, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у її власності, а також об'єкти спільної власності. Від обсягу ресурсів, що акумулюються в міському бюджеті, залежить результативність виконання повноважень Шосткинською міською радою.

Зробимо загальну характеристику виконання міського бюджету за 2018 - 2019 роки та плану 2020 року.

У 2018 році до бюджету Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади надійшло доходів загального та спеціального фондів у сумі 772945,8 тис. грн. (99,2 % до затвердженого плану), що менше ніж у 2017 році на 26019,2 тис. грн., або 3,3%. За 2019 рік бюджет отримав доходів у сумі 640512,9 тис. грн. (97,7 % до річного плану), що менше від надходжень 2018 року на 132432,9 тис. грн., або на 17,1 %. За 2020 рік планується отримати доходів у сумі 417867,2 тис. грн., тобто на 222645,7 тис. грн., або на 65,2 % менше ніж у минулому році. Як бачимо, доходна частина бюджету зменшується [17, 22, 23].

Нами встановлено, що кожного року до бюджету громади надходить базова дотація – це трансферт, який виділяється з державного бюджету для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій. Тобто, з одних

бюджетів кошти вилучаються до державного бюджету для надання іншим бюджетам, а критерієм визначення дотаційності місцевого бюджету є індекс його податкоспроможності. Цей коефіцієнт визначає рівень податкоспроможності окремо взятого бюджету порівняно з аналогічним середнім показником по всіх бюджетах у розрахунку на одну людину. В основі розрахунку закладено чисельність мешканців конкретної громади, надходження до її бюджету податку на доходи фізичних осіб [30].

Надходження базової дотації до бюджету Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади по роках зростають і становлять: у 2018 році -13821,2 тис. грн., у 2019 році -21770,7 тис. грн., план 2020 року - 23507,6 тис. грн. Вказані дані дозволяють зробити висновок, що громада не може фінансувати свої потреби за рахунок зароблених коштів і потребує фінансової допомоги, тобто фінансово неспроможна [17, 22, 23].

Видаткова частина бюджету Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади із врахуванням міжбюджетних трансфертів за 2018 рік складала 784619,9 тис. грн., виконання становило 94,2% до річних призначень; у 2019 році - 657810,2 тис. грн., виконання було - 94,7 % до річних призначень, що на 126809,7 тис. грн., або на 19,3% менше проти 2018 року. На 2020 рік заплановано видатків на суму 417868,8 тис. грн., що на 239941,4 тис. грн., або 63,5% менше ніж у 2019 році.

Видатки спрямовуються на виконання місцевих програм, заходів в галузях освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури і мистецтва, фізкультури і спорту, житлово-комунального господарства, державного управління, економічної та іншої діяльності.

Відобразимо структуру видатків 2018, 2019 років та плану 2020 року у вигляді діаграми. (рисунок 3.1)

Згідно даних діаграм видно, що у 2018-2019 роках найбільші обсяги мають видатки на соціальний захист, освіту, охорону здоров'я, бо саме у ці галузі надходить більша частина офіційних трансфертів.

У 2020 році найбільший обсяг видатків залишається в галузях освіти, охорони здоров'я, державного управління. За рахунок законодавчих змін зменшуються

видатки на соціальний захист. Найменше коштів виділяється на галузі житлово-комунального господарства, економічну діяльність, культуру, фізичну культуру внаслідок нестачі власних коштів.

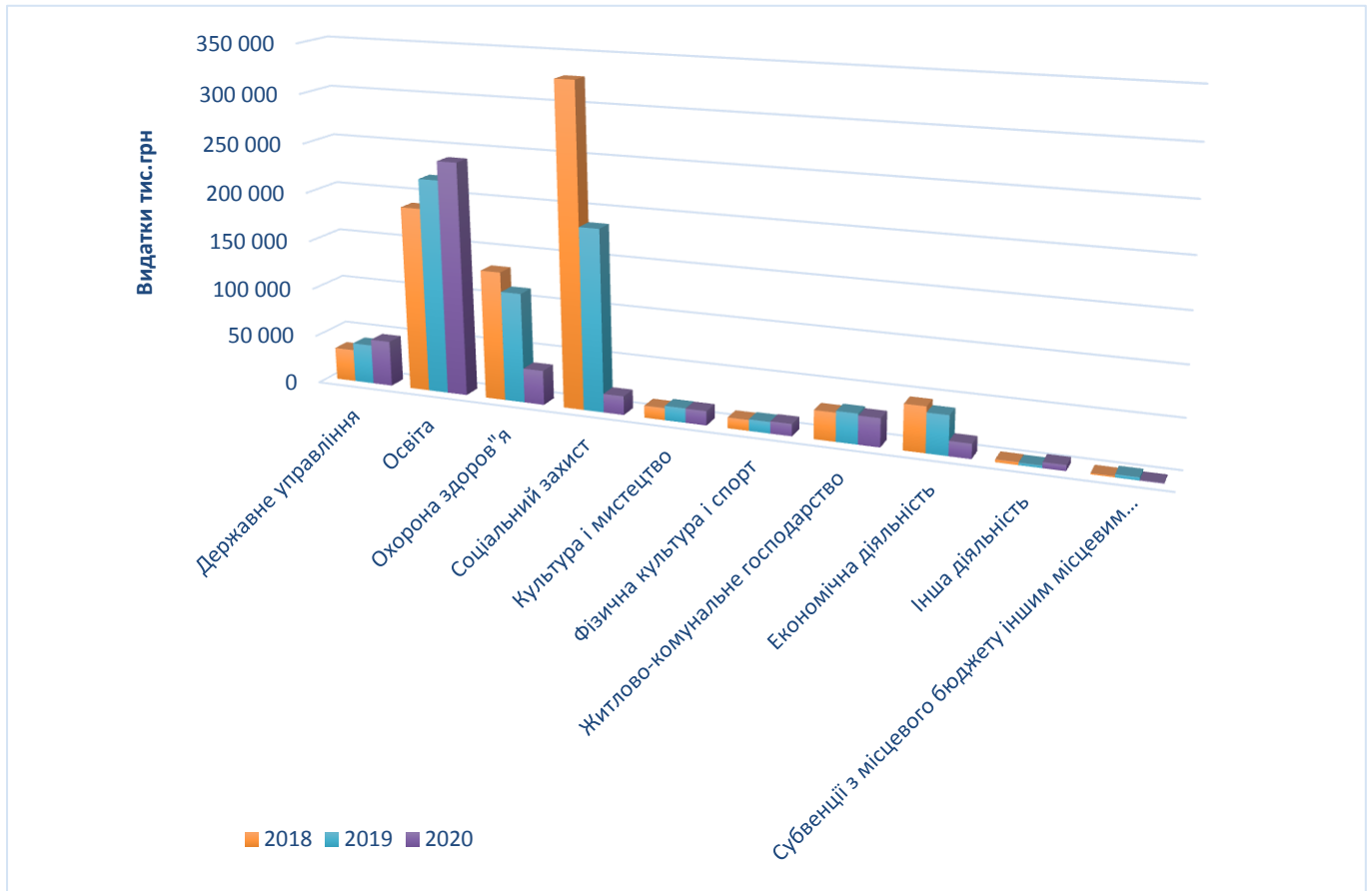

Рисунок 2.1 – Структура видатків Шосткинської ОТГ 2018, 2019 років та плану 2020 року. (розроблено автором на основі [17, 22, 23]).

У 2020 році найбільший обсяг видатків залишається в галузях освіти, охорони здоров'я, державного управління. За рахунок законодавчих змін зменшуються видатки на соціальний захист. Найменше коштів виділяється на галузі житлово-комунального господарства, економічну діяльність, культуру, фізичну культуру внаслідок нестачі власних коштів.

Фінансування видатків безпосередньо залежить від наповнення міського бюджету доходами, виявлення резервів формування його фінансового ресурсу, тому проведемо аналіз структури доходної частини бюджету Шосткинської міської

об'єднаної територіальної громади, механізму справляння місцевих податків і зборів та з'ясуємо причини динаміки доходів в сторону зменшення.

2.2. Механізм справляння місцевих податків і зборів на території Шосткинської громади.

Правовий статус місцевого самоврядування в Україні визначається Конституцією України, яка гарантує права територіальних громад безпосередньо та через утворені ними органи місцевого самоврядування затверджувати бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць, контролювати їхнє виконання, встановлювати місцеві податки і збори відповідно до закону, вирішувати інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції [8].

На нашу думку повноваження органів місцевого самоврядування щодо місцевих податків і зборів доволі широкі . Виділимо з них декілька основних :

- встановлюють ставки місцевих податків та зборів в межах ставок, визначених Податковим кодексом [24];
- самі визначають перелік податкових агентів щодо туристичного збору (згідно із ст. 268 Податкового кодексу);
- приймають рішення про встановлення місцевих податків та зборів, яке набирає чинності з початку бюджетного періоду, та у якому можуть змінювати розміри ставок податків та зборів, об'єкта оподаткування, порядок справляння чи надання податкових пільг [15].

Крім того, відповідно до законодавства, місцеві ради зобов'язані установити єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю, крім земельного податку за лісові землі). Питання щодо встановлення податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, зборів туристичного та за місця для паркування транспортних засобів, а також земельного податку за лісові землі також повинно бути вирішене місцевими радами. Проте, при прийнятті рішень місцевими радами існують і певні обмеження, наприклад, їм заборонено встановлювати індивідуальні пільгові ставки податків, або зборів та звільняти від

сплати окремих юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців і фізичних осіб [15].

Слід зазначити, якщо таке рішення відповідною радою не приймається, то плата за землю буде справлятися за ставками, які діяли у попередньому році до 31 грудня, а всі інші податки і збори будуть нараховуватись та сплачуватись виходячи з норм Податкового кодексу України за їх мінімальними ставками [15].

Під час встановлення податків та зборів обов'язково визначаються такі елементи, як: платники податку; об'єкт оподаткування; база оподаткування; ставка податку; порядок обчислення податку; податковий період; строк та порядок сплати податку; строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку [26].

З метою забезпечення надходжень доходів до бюджету Шосткинською міською радою приймаються регуляторні акти - рішення про встановлення місцевих податків і зборів на відповідний рік. У 2017 році Шосткинською міською радою було прийнято рішення «Про встановлення місцевих податків і зборів на 2018 рік» Х сесії VII скликання від 10.07.2017 р. [18], у 2018 році прийняте рішення XVIII сесії VII скликання від 15.06.2018 р. «Про встановлення місцевих податків і зборів на 2019 рік» [19], у 2019 році рішення XXII сесії VII скликання від 30.05.2019 р. «Про встановлення місцевих податків і зборів на 2020 рік» [20]. Рішення приймаються у визначені Податковим кодексом строки (до 15 липня - у 2017 році та до 1 липня у 2018-2019 роках) [16]. При опрацюванні вказаних рішень нами встановлено, що в останні три роки ставки місцевих податків на зборів, що приймаються Шосткинською міською радою не підвищувались. Тільки вносились зміни щодо ставок й порядку сплати туристичного збору та у зв'язку зі змінами законодавства.

Зазначимо відповідні відомості стосовно кожного місцевого податку і збору, що встановлені на території Шосткинської громади.

1) Податок на майно

Установлений Шосткинською міською радою податок на майно містить в собі: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; плату за землю та транспортний податок.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки сплачується юридичними і фізичними особами, резидентами та нерезидентами, у власності яких є об'єкти житлової, нежитлової нерухомості.

Об'єктом оподаткування виступає сама нерухомість житлова чи нежитлова, або її частки. Базою оподаткування даного податку виступає площа об'єкта оподаткування (житлової, нежитлової нерухомості, її часток).

Податковим кодексом підпунктом 266.2.2 пункту 266.2 статті 266 встановлений значний перелік об'єктів житлової та нежитлової нерухомості, які не оподатковуються [15].

Згідно документів, підтверджуючих право власності на нерухомість, юридичні особи самі обчислюють собі базу оподаткування, у той час, як для фізичних осіб база оподаткування обчислюється контролюючим органом - Шосткинською об'єднаною податковою інспекцією, що для обрахунку використовує дані Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Діючим законодавством встановлені пільги зі сплати податку для фізичних осіб з житлової нерухомості, що дозволяють при обрахунку суми податку зменшувати один раз на звітний рік (податковий період) базу оподаткування об'єкта (об'єктів, часток) житлової нерухомості для квартири або квартир незалежно від їх кількості - на 60 кв. метрів; для житлового будинку або будинків незалежно від їх кількості - на 120 кв. метрів, для різних типів об'єктів житлової нерухомості, в тому числі їх часток (у разі одночасного перебування у власності платника податку) - на 180 кв. метрів [15].

Слід зазначити, що ставки податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, що перебувають у власності фізичних та юридичних осіб, встановлені рішеннями Шосткинської міської ради за типами об'єктів нерухомості, але незалежно від місця їх розташування (зональності).

Для фізичних та юридичних осіб на нежитлову нерухомість, а також на житлову нерухомість фізичних осіб на території Шосткинської громади діють ставки у розмірі 0,15 відсотків розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного року) за 1 квадратний метр бази

оподаткування [18, 19, 20]. Граничний розмір ставки визначений Податковим кодексом становить -1,5 відсотки [15].

Для юридичних осіб на житлову нерухомість ставка діюча на території громади дещо вища і становить за 1 квадратний метр бази оподаткування 1 відсоток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року.

Крім того, Податковим кодексом визначено, що сума податку збільшується на 25000 грн. на рік за кожен житловий об'єкт, площа якого перевищує 300 м²(для квартири) та/або 500м²(для будинку) [15].

Фізичні особи сплачують податок за попередній рік за ставками, які встановлені на період, за який здійснюється сплата податку. Кожен рік, до 1 липня, податкова вручає платникам податкове повідомлення – рішення, яке підлягає оплаті протягом 60 днів з дня вручення.

В свою чергу юридичні особи щокварталу сплачують податок до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом авансовими внесками, тобто сплачують податок за поточний рік за ставками, які встановлені на поточний рік.

Другою вагомою складовою податку на майно на нашу думку є плата за землю, що складається з земельного податку та орендної плати.

Земельний податок сплачується власниками земельних ділянок, земельних часток, землекористувачами, тобто як юридичними так і фізичними особами.

Встановлено, що об'єктами оподаткування являються земельні ділянки, що перебувають у власності або користуванні, а також земельні частки або земельні паї, які перебувають у власності.

Нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації та площа земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено являються базою оподаткування земельним податком.

Граничні ставки податку за земельні ділянки, встановлені Податковим кодексом, мають широкий діапазон в залежності від виду цільового призначення земель, їх розташування, а також проведення їх нормативної грошової оцінки.

Якщо нормативна грошова оцінка земель проведена, то граничний розмір ставки не повинен перевищувати 3 відсотків від їх нормативної грошової оцінки, а для земель загального користування - не більше 1 відсотка, для лісових земель – не більше 0,1 відсотка, для сільськогосподарських угідь - не менше 0,3 відсотка та не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки [15].

У випадку, коли земельні ділянки розташовані за межами населеного пункту, то згідно норм Податкового кодексу розмір ставки податку на такі землі не може бути більше 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області.

При цьому слід зазначити, що за земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні суб'єктів господарювання, окрім державної та комунальної форми власності, ставка податку не може бути встановлена більше 12 відсотків їх нормативної грошової оцінки [15].

Згідно рішень Шосткинської міської ради на її території діють ставки земельного податку від 0,03 до 1 відсотків від нормативної грошової оцінки землі за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, диференційовані за видами земель. На ділянки за межами населених пунктів громади, де така оцінка не проводилась діють ставки від 0,3 до 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області [18, 19, 20].

Переліки категорій осіб, які мають пільги щодо сплати земельного податку та перелік земельних ділянок, які не підлягають оподаткуванню земельним податком визначені у статтях 281- 283 Податкового Кодексу України. На території Шосткинської громади 100% пільга по сплаті податку на землю надана рішенням міської ради тільки окремим військовим формуванням.

Підставою для нарахування земельного податку є дані Державного земельного кадастру, а базовий період дорівнює календарному року.

Юридичні особи обчислюють суму податку самі щороку станом на 1 січня та подають податковій за місцезнаходженням земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік за встановленою формою, а фізичним особам розрахунок сум

податку проводиться податковим органом, який видає вказаним особам до 1 липня поточного року податкове повідомлення-рішення про внесення податку.

Плата за землю сплачується з дня виникнення права власності або права користування земельною ділянкою.

Для нарахування орендної плати за земельну ділянку укладається договір оренди земельної ділянки, який і є підставою для нарахування такої плати. Таким чином, платником орендної плати є орендар, а об'єкт оподаткування це - земельна ділянка, надана в оренду.

У договорі оренди між орендодавцем (власником) і орендарем встановлюються розмір та умови внесення орендної плати. Згідно законодавства річна сума платежу не може бути меншою 3 відсотків нормативної грошової оцінки та не може перевищувати 12 відсотків нормативної грошової оцінки. Плата за суборенду земельних ділянок не може перевищувати суму орендної плати [15].

Для визначення розміру податку та орендної плати використовується нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації, що визначається за формулою [15]:

$$K_i = I:100 \quad (2.1)$$

де I - індекс споживчих цін за попередній рік.

У разі якщо індекс споживчих цін не перевищує сто відсотків, такий індекс застосовується із значенням 100 [15]. При цьому, коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель застосовується в залежності від дати коли проводилась її нормативна грошова оцінка.

Щодо встановленого транспортного податку, то слід зазначити, що платниками даного податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством власні легкові автомобілі.

Законом встановлено, що об'єктом та базою оподаткування є легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньо ринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року [15].

Дані про вартість визначаються за затвердженою методикою та оприлюднюються на офіційному веб-сайті центрального органу, що реалізує державну політику економічного розвитку.

Ставка податку доволі висока і складає 25 000 гривень з розрахунку на календарний рік, що є базовим податковим або звітним періодом за кожен легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування [15].

Слід зауважити, що для фізичних осіб сума податку обчислюється податковою за місцем реєстрації платника податку та надсилається до 1 липня року базового податкового (звітного) періоду (року) повідомлення-рішення про його сплату .

Юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня звітного року і до 20 лютого цього ж року подають податковому органу за місцем реєстрації об'єкта оподаткування декларацію за встановленою формою.

Кожний рік до 1 лютого Міністерство економічного розвитку та торгівлі України розміщує на своєму офіційному веб-сайті перелік легкових автомобілів, які відповідають критеріям об'єкта оподаткування.

Отже, податок на майно сплачується за місцем реєстрації об'єктів оподаткування та у повному обсязі зараховується до бюджету Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади.

2) Єдиний податок

Суб'єкти господарювання – фізичні та юридичні особи, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності є платниками єдиного податку.

Платники єдиного податку розподілені на чотири групи за певними критеріями. Визначимо ознаки належності до кожної групи.

До першої групи належать фізичні особи – підприємці у яких обсяг доходу протягом календарного року не повинен перевищувати 1000000 гривень, крім того, вони не використовують працю найманих осіб та здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках, провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню.

До складу другої групи входять також фізичні особи – підприємці, у яких обсяг доходу за рік не перевищує 5000000 гривень та які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку, та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, а кількість осіб, що перебувають з ними у трудових відносинах одночасно не може перевищувати 10 осіб.

До третьої групи відносяться як фізичні особи – підприємці так і юридичні особи будь-якої організаційно-правової форми господарювання у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 7000000 гривень, а кількість осіб, що перебувають з ними у трудових відносинах законодавством не обмежена.

Остання четверта група це – сільськогосподарські товаровиробники, юридичні особи у яких частка сільськогосподарського виробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків та фізичні особи-підприємці, що є фермерами, не використовують працю найманих працівників, членами фермерського господарства є тільки члени сім'ї, а його площа не перевищує 20 гектарів.

Гранична межа ставки єдиного податку для платників першої групи становить до 10 % розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року, а для другої групи - до 20% розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, третьої групи - у відсотках до доходу (відсоткові ставки) [15].

Шосткинською міською радою встановлені фіксовані ставки єдиного податку для 1 та 2 груп фізичних осіб - підприємців з розрахунку на місяць залежно від виду господарської діяльності від 4 до 8 відсотків [18, 19, 20].

Платникам третьої групи відсоткова ставка єдиного податку встановлюється у розмірі 3 відсотки доходу у разі сплати податку на додану вартість та 5 відсотків доходу - у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку.

Для платників єдиного податку четвертої групи розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить

від категорії (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках бази оподаткування) від 0,19 до 6,33 відсотків [15].

Визначимо об'єкти та базу оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи. Об'єктами оподаткування даної групи є площа сільськогосподарських угідь, земель водного фонду, що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника, або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди, а базою оподаткування виступає нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень), з урахуванням коефіцієнта індексації.

Слід зазначити, що для платників єдиного податку першої, другої та четвертої груп календарний рік є податковим (звітним) періодом, в той час, як для платників єдиного податку третьої групи - календарний квартал.

3) Збір за місця для паркування транспортних засобів

Платниками збору є юридичні особи, їх філії, відділення, представництва, фізичні особи – підприємці.

Рішенням відповідної ради спеціально відводиться ділянка для забезпечення паркування транспортних засобів, яка є об'єктом оподаткування. Це також можуть бути і комунальні гаражі, стоянки, паркінги (будівлі, споруди, їх частини), що побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету.

Встановленою базою оподаткування є площа земельної ділянки, відведена для паркування, а також площа комунальних об'єктів.

Ставки збору встановлюються за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 кв. метр площі земельної ділянки, відведеної для організації та провадження такої діяльності, у розмірі до 0,075 відсотка мінімальної заробітної плати, установленої законом на 1 січня податкового (звітного) року [3]. Шосткинською міською радою встановлена ставка 0,03 відсотка, що вдвічі менше встановленої межі оподаткування [18, 19, 20].

Сума збору за місця для паркування транспортних засобів обчислюється у відповідності з податковою декларацією за звітний (податковий) квартал, який є

базовим податковим (звітним) періодом та сплачується щоквартально, у визначений строк, за місцезнаходженням об'єкта оподаткування.

4) Туристичний збір

Туристичний збір - це місцевий збір, кошти від якого зараховуються до місцевого бюджету. Платниками збору є громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які прибувають на територію Шосткинської ОТГ та тимчасово розміщуються у визначених підпунктом 268.5.1 пункту 268.5 статті 268 Податкового кодексу місцях проживання (ночівлі). Перелік осіб, які не можуть бути платниками збору також визначений статтею 268 Податкового кодексу.

Податковим кодексом визначено, що ставка збору встановлюється за кожен добу тимчасового розміщення особи у місцях проживання (ночівлі) у розмірі до 0,5 відсотка - для внутрішнього туризму та до 5 відсотків - для в'їзного туризму від розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, для однієї особи за одну добу тимчасового розміщення.

Шосткинською міською радою встановлена єдина ставка для внутрішнього та зовнішнього туризму - 0,25 відсотків від розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року [20]. Базою справляння збору – це загальна кількість днів тимчасового розміщення у місцях проживання (ночівлі) визначених Податковим Кодексом. Податкові агенти сплачують збір за своїм місцезнаходженням у визначені строки кожний квартал, відповідно до податкової декларації, або авансовими внесками. Цей місцевий збір зараховується у бюджет Шосткинської міської ОТГ.

Розглянувши особливості справляння туристичного збору на території Шосткинської громади нами встановлено, що прийняті ставки низькі, але не є дискримінаційними для іноземних туристів та сприятимуть розвитку туристичного бізнесу на території Шосткинської громади.

Слід визнати, що діючі на території громади ставки значно нижчі за граничні встановлені Податковим кодексом України. Наприклад, по податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки Шосткинською міською радою встановлені ставки для фізичних та юридичних осіб на нежитлову нерухомість у розмірі 0,15

відсотків розміру мінімальної заробітної плати встановленої законом на 1 січня податкового (звітного року) при граничній -1,5 відсотка (нижчі у 10 разів), по єдиному податку для платників 1 групи встановлено ставки в залежності від виду діяльності - 7 або 8 відсотків розміру прожиткового мінімуму(гранична 10 відсотків); для платників 2 групи – 4, 5 відсотків розміру мінімальної заробітної плати, встановлених на 1 січня податкового(звітного) року в залежності від виду діяльності, крім ставки на оптову торгівлю - 7 відсотків (гранична 20 відсотків).

Також слід зазначити, що несвоєчасне прийняття або не прийняття рішень про встановлення місцевих податків та зборів Шосткинською міською радою призведе до того, що податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки, єдиний податок для підприємців першої та другої групи та місцеві збори згідно чинного законодавства справлятимуться за мінімальними, тобто нульовими ставками, внаслідок чого бюджет втратить частину доходів. Таким чином, вказані рішення мають прямий вплив на наповнення дохідної частини бюджету.

Враховуючи наведену нами інформацію про механізм справляння місцевих податків і зборів на території Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади можна зробити висновок, що весь спектр відносин виникаючих в процесі справляння місцевих податків і зборів чітко регламентується Податковим кодексом України, а обґрунтоване та зважене встановлення місцевих податків і зборів на території окремої громади сприятиме зростанню її податкового потенціалу.

Спробуємо визначити як впливає структура податкових надходжень на виконання дохідної частини місцевих бюджетів проаналізувавши їх структуру на прикладі дохідної частини бюджету Шосткинської міської ОТГ.

2.3 Аналіз дохідної частини бюджету Шосткинської міської ОТГ

Для визначення структури податків і зборів, що надходять до дохідної частини бюджету Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади нами опрацьовані дані наступних звітів - « Виконання місцевого бюджету м. Шостка за 2018 рік» [23], «Виконання місцевого бюджету Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади за 2019 рік» [22] та додаток 1 «Доходи міського бюджету на

2020 рік» до рішення «Про бюджет Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади на 2020 рік» [17].

За даними вказаних документів податкові надходження, що надійшли за 2018-2019 рік до міського бюджету та заплановані на 2020 рік включають в себе: податок та збір на доходи фізичних осіб (частка зарахування до бюджету - 60%), податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності (100%), рентну плату за спеціальне використання лісових ресурсів (37 та 100%), рентну плату за користування надрами (5 та 100%), акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів (5%), акцизний податок з пального (13,44%), місцеві податки - податок на майно, єдиний податок, туристичний збір (100%), та екологічний податок, що зараховується до спеціального фонду бюджету (25%).

Відобразимо дохідну частину бюджету Шосткинської міської ОТГ за джерелами надходження у вигляді таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Джерела надходження доходів бюджету Шосткинської міської ОТГ (розроблено автором на основі [17, 22, 23]).

Вид доходів	Виконано за 2018 рік, тис.грн.	Виконано за 2019 рік, тис.грн.	План 2020 року, тис.грн.	Абсолютне відхилення, тис.грн.	
				2019/2018	2020/2019
Податкові надходження	213517,1	244162,5	263325,5	30645,4	19163
Неподаткові надходження	23966,1	20960,4	17970,1	-3005,7	-2990,3
Доходи від операцій з капіталом	623,5	380,2	1039,1	-243,3	658,9
Офіційні трансферти	534839,1	375009,8	135532,5	-159829,3	-239477
Усього доходів	772945,8	640512,9	417867,2	-132432,9	-222646

Наведені у таблиці дані показують, що обсяги податкових надходжень до бюджету Шосткинської міської ОТГ по роках зростають. Так, у 2018 році вони склали 213517,1 тис. грн., у 2019 році - 244162,5 тис. грн., зросли на 30645,4 тис.

грн. (або 14,3%), на 2020 рік заплановано - 263325,5 тис. грн. зростуть на 19163 тис. грн. (або 7,8 %), проте темп їх зростання знижується.

Згідно даних таблиці можна зробити висновок, що загальний обсяг доходів по роках зменшується за рахунок зменшення обсягів офіційних трансфертів. Причиною такого зменшення стали зміни що відбулись в частині субвенцій соціального спрямування [17, 22].

Відобразимо структуру доходів по роках за допомогою діаграм (рисунок 3.1, 3.2, 3.3)

Розглянемо побудовані діаграми. Отже, найбільшу питому вагу надходжень до міського бюджету у 2018 та 2019 роках мали офіційні трансферти з інших бюджетів: у 2018 році - 69,2%, 2019 році - 58,5%, що вказує на те що бюджет дотаційний. Планується, що у 2020 році питома вага офіційних трансфертів зменшиться і складатиме - 32,4%.

Рисунок 3.1 - Структура доходів Шосткинської ОТГ за 2018 рік (розроблено автором на основі [23]).

Податкові надходження у 2018-2019 роках за своїми обсягами займали друге місце, питома вага їх від загального обсягу доходів бюджету становила відповідно 27,6% та 38,1%.

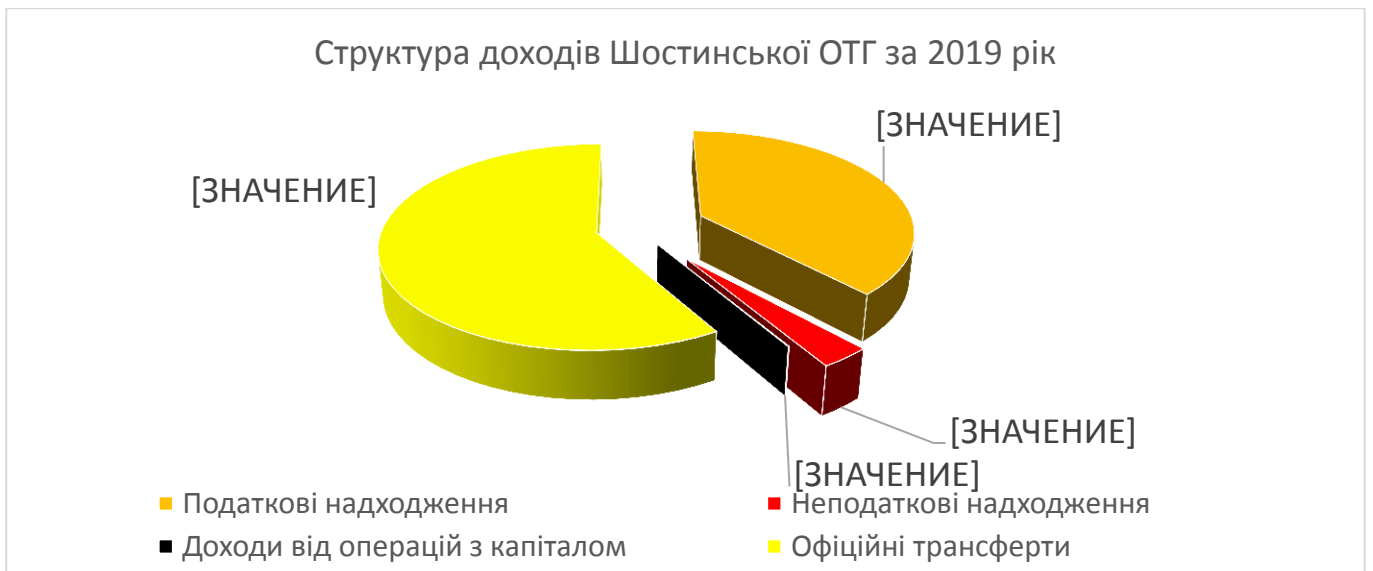
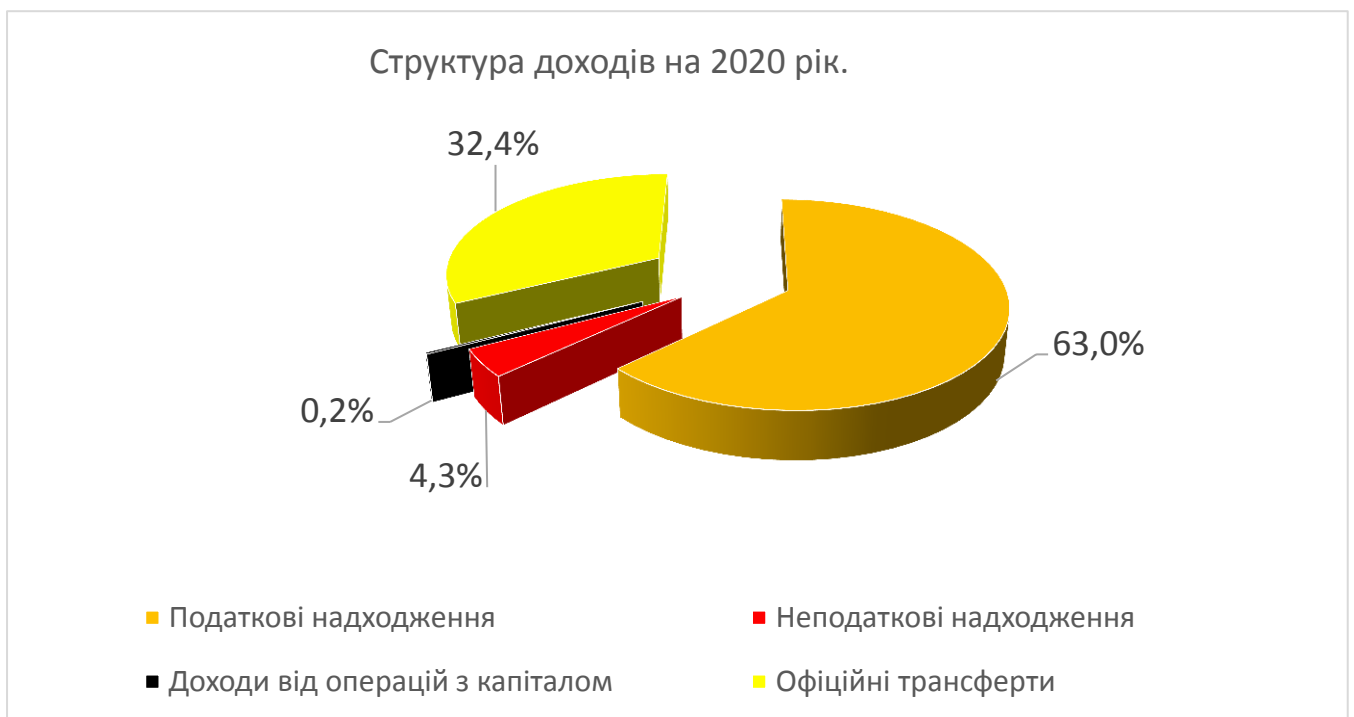

Рисунок 3.2 - Структура доходів Шосткинської ОТГ за 2019 рік (розроблено автором на основі [22])

У 2020 році планується зростання питомої ваги податкових надходжень до 63% в значній мірі за рахунок зменшення питомої ваги офіційних трансфертів

(рисунок 3.3).

Рисунок 3.3 - Структура доходів Шосткинської ОТГ на 2020 рік (розроблено автором на основі [17])

Проведений аналіз структури доходів показав як негативні, так і позитивні її сторони. Висока питома вага офіційних трансфертів у структурі доходів бюджету Шосткинської об'єднаної територіальної громади свідчить про залежність органів місцевого самоврядування від органів центральної влади та неможливість у повній мірі забезпечувати територіальною громадою свої потреби. Проте, встановлено, що вагомим джерелом наповнення бюджету Шосткинської громади є податкові надходження, обсяги яких щороку збільшуються та зростає їх частка у загальному обсязі доходів, що в умовах децентралізації є позитивним зрушенням, бо сприяє забезпеченню громади власним фінансовим ресурсом.

Розглянемо структуру податкових надходжень детальніше за допомогою таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Структура податкових надходжень бюджету Шосткинської міської ОТГ (розроблено автором на основі [17, 22, 23])

Податкові надходження	2018 рік	2019 рік	План 2020 року
Загальнодержавні податки і збори тис.грн., питома вага в обсязі податкових надходжень,%	170409,4 79,8	195367,7 80,0	211537,0 80,3
Місцеві податки і збори тис.грн., питома вага в обсязі податкових надходжень,%	43107,7 20,2	48794,8 20,0	51788,5 19,7
Усього	213517,1	244162,5	263325,5

За даними таблиці 3.2 видно, що в структурі податкових надходжень міського бюджету обсяги загальнодержавних податків і зборів значно перевищують обсяги місцевих податків і зборів. В середньому питома вага загальнодержавних податків в обсязі податкових надходжень складає - 80%, а місцевих – 20 відсотків.

Згідно наведених даних, надходження загальнодержавних та місцевих податків та зборів щорічно зростають в абсолютних величинах: 2019 рік до 2018 року - на 30645,4 тис. грн., план 2020 до факту 2019 року - на 19163 тис. грн. При цьому, питома вага місцевих податків і зборів в обсязі податкових надходжень

зменшується: 2018 рік - 20,2%, 2019 рік -20%, план 2020 року -19,7%. З нашої точки зору однією з причин такого зменшення є зростання мінімальної заробітної плати, що у свою чергу сприяє зростанню надходжень від податку на доходи фізичних осіб та призводить до таких змін структури.

Таким чином, можна зробити висновок, що з власних доходів податкові надходження мають найбільш впливове значення на формування дохідної частини міського бюджету, а причиною зменшення дохідної частини бюджету Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади у останні роки стало зменшення обсягів офіційних трансфертів в частині субвенцій соціального спрямування. Причиною зменшення обсягів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам у 2018-2019 роках стали зміни законодавства в частині надання пільг та субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг, а у 2020 році відбулись зміни порядку фінансування всіх видів державних допомог населенню з державного бюджету (пільг, субсидій, допомог сім'ям з дітьми, малозабезпеченим громадянам та іншим категоріям), яке зараз проводиться отримувачам напряму з державного бюджету через органи Міністерства соціальної політики України.

Нами встановлено, що в структурі податкових надходжень Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади найбільшу питому вагу - 80%, складають загальнодержавні державні податки і збори. Відбуваються зміни самої структури податкових надходжень. У періоді, що аналізується на 0,5% зросла питома вага загальнодержавних податків і зборів (із 79,8% у 2017 році до планових 80,3% на 2020 рік) за рахунок відповідного зменшення питомої ваги місцевих податків і зборів.

Негативна тенденція до скорочення частки місцевих податків і зборів при зростанні їх номінальної суми по роках пояснюється значно більшим темпом зростання загальнодержавних податків і зборів. Це дозволяє зробити висновок, що місцеві податки і збори в процесі формування дохідної частини міського бюджету відіграють другорядну роль.

РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ НА БЮДЖЕТ ШОСТКИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ОТГ ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗРОСТАННЯ

3.1 Аналіз впливу податкових надходжень на дохідну частину бюджету Шосткинської міської ОТГ

Для визначення впливу загальнодержавних і місцевих податків та зборів на виконання доходної частини міського бюджету проведемо їх аналіз в розрізі податків на підставі даних наступної таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 - Динаміка податкових надходжень загального фонду бюджету Шосткинської міської ОТГ (розроблено автором на основі [17, 22, 23])

Найменування доходів бюджету	Надходження (тис. грн.)		План (тис. грн.)	Абсолютне відхилення	
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2019/2018	2020/2019
<u>Загальнодержавні податки і збори</u>	170222,6	195174,1	211312,6	24951,5	16138,5
Податок та збір на доходи фізичних осіб	149345,1	176053,5	191429,3	26708,4	15375,8
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	630,6	-173,2	30,0	-803,8	203,2
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	3,4	390,5	446,7	387,1	56,2
Акцизний податок (пальне та підакцизні товари)	20243,5	18903,3	19406,6	-1340,2	503,3
<u>Місцеві податки і збори</u>	43107,7	48794,8	51788,5	5687,1	2993,7
<u>Податок на майно</u> , в тому числі:	18495,2	19340,6	19793,3	845,4	452,7
1) Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	2077,1	2151,5	2252,6	74,4	101,1
2) Плата за землю	16278,1	16990,2	17358,6	712,1	368,4
3) Транспортний податок	140,0	198,9	182,1	58,9	-16,8
Туристичний збір	17,9	24,5	28,7	6,6	4,2
Єдиний податок	24594,6	29429,6	31966,5	4835	2536,9
Разом	213330,3	243968,9	263101,1	30638,6	19132,2

З таблиці 3.3 видно, що серед загальнодержавних податків і зборів найбільші надходження міський бюджет отримує від сплати податку на доходи фізичних осіб. Доходи, що зараховуються в бюджет від сплати цього податку збільшуються з кожним роком. Так, у 2018 році надійшло ПДФО у сумі 149345,1 тис. грн., у 2019 році -176053,5 тис. грн., що на 26708,4 тис. грн., або 17,9% більше ніж у 2018 році. У 2020 році плануються надходження у сумі - 191429,3 грн., що на 15375,8 тис. грн., або 8,7% більше минулорічних.

З нашої точки зору зростання надходжень податку на доходи фізичних осіб забезпечують такі чинники, як зростання розмірів мінімальної заробітної плати (від 3200 грн.- у 2017 році до 4723 грн.- у 2020 році), створення нових робочих місць, підвищення рівня заробітної плати та її легалізація [16].

Суттєво наповнює міський бюджет і такий загальнодержавний податок, як акцизний податок. Він надходить у бюджет з виробленого в Україні та ввезеного на її митну територію пального та з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів (тютюнові вироби, алкоголь).

До бюджету Шосткинської ОТГ за 2018 рік надійшло даного податку - 20243,5 тис. грн., що на 2535,4 тис. грн. більше ніж у попередньому році; за 2019 рік надходження склали - 18903,3 тис. грн., що менше на 1340,2 тис. грн. (6,6%) ніж у 2018 році. За 2020 рік заплановано отримати 19406,6 тис. грн., що на 503,3 тис. грн. (2,7%) більше минулорічних надходжень.

Відсотки зарахування акцизного податку (Додаток А) до міського бюджету за останні роки не змінювались, тому розміри надходжень до бюджету залежать від обсягів виробленого пального в Україні, ввезеного на її територію та обсягів реалізованих підакцизних товарів суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі на території Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади.

Податок на прибуток підприємств комунальної власності надходить у незначних обсягах, це дозволяє зробити висновок, що більшість комунальних підприємств Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади є збитковими.

Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів незважаючи на незначні обсяги надходжень має найбільший ріст. У 2018 році вказані

надходження складали 3,4 тис. грн., у 2019 році - 390,5 тис. грн. (зросли у 114 разів), план 2020 року становить - 446,7 тис. грн. Значне зростання надходжень вказаного податку відбулося за рахунок зростання обсягів рентної плати за спеціальне користування лісовими ресурсами у зв'язку зі змінами в законодавстві нормативу її зарахування до бюджетів ОТГ та приєднанням до міста територій з лісовими насадженнями при створенні об'єднаної громади.

Відобразимо структуру загальнодержавних податків і зборів, що надходять до бюджету Шосткинської міської ОТГ за допомогою діаграми (рисунок 3.4)

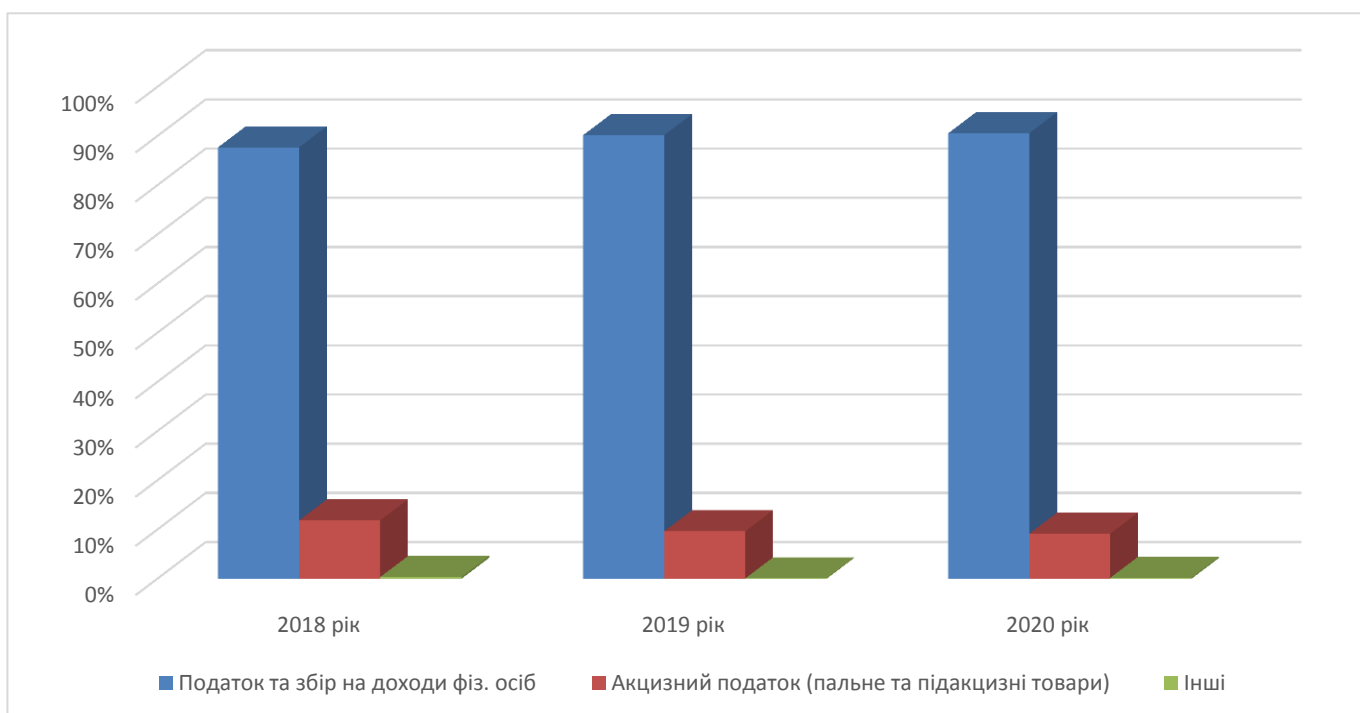

Рисунок 3.4 – Структура загальнодержавних податків і зборів Шосткинської міської ОТГ (розроблено автором на основі [17, 22, 23])

Дані рисунку 3.4 показують що найбільшу питому вагу в структурі загальнодержавних податків та зборів, що надходять до бюджету Шосткинської міської ОТГ, становить податок на доходи фізичних осіб – біля 90 %, на другому місці акцизний податок – до 10 %, всі інші до 1 %.

Таким чином, проведений аналіз структури загальнодержавних податків і зборів показав, що найбільший вплив на формування доходів, що надходять до міського бюджету від сплати загальнодержавних податків і зборів має податок на доходи фізичних осіб. Надходження даного податку у бюджет Шосткинської міської

об'єднаної територіальної громади щороку зростають і залежать від рівня економічного розвитку громади та функціонування суб'єктів господарювання на її території. Ключова роль у формуванні дохідної частини місцевого бюджету саме цього податку зі складу загальнодержавних допоможе подальшому розвитку громади, оскільки економічна активність підприємств міста, функціонування бюджетних установ, зростання доходів населення являються джерелами його надходження.

Проведемо аналіз структури місцевих податків і зборів, що надходять до бюджету Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади.

За нашими розрахунками, темпи зростання місцевих податків і зборів по роках знижуються, так у 2019 році темп росту до 2018 року склав 13,1%, на 2020 рік заплановано їх зростання до показників минулого року тільки на 6,1%.

Для визначення ролі кожного місцевого податку та збору у формуванні дохідної частини бюджету побудуємо діаграму (рисунок 3.5)

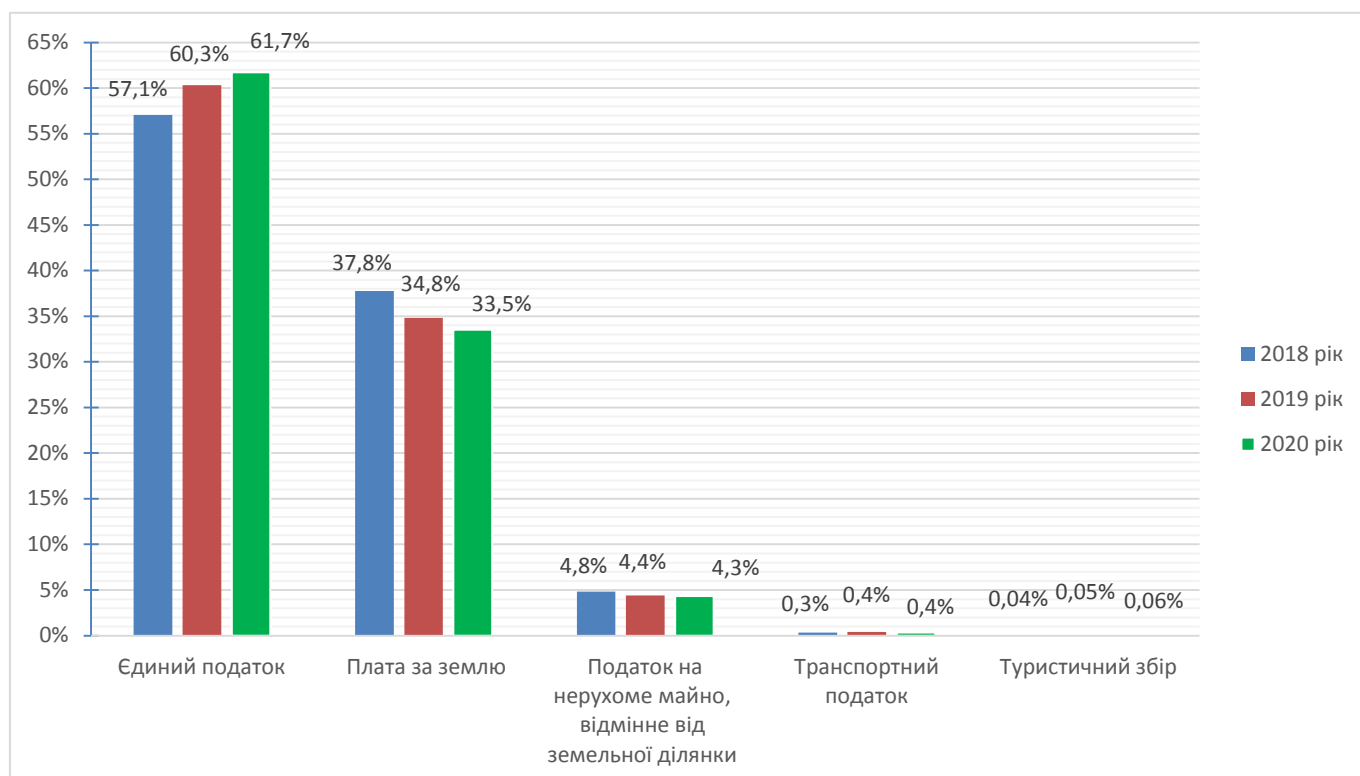

Рисунок 3.5 – Структура місцевих податків і зборів Шосткинської міської ОТГ (розроблено автором на основі [17, 22, 23])

Якщо розглянути структуру місцевих податків і зборів у розрізі кожного платежу, то можна побачити, що в останні роки найбільша частка в їх структурі належить єдиному податку, а саме : у 2018 році – 57%, у 2019 році – 60,3% , на 2020 рік (план) - 61,7%.

Щорічно зростають надходження даного податку у сумарному вигляді, так, у 2019 році надходження склали 29429,6 тис. грн. та зросли у порівнянні з 2018 роком на 4835 тис. грн., або на 19,7%. За 2020 рік планується отримати надходжень єдиного податку 31966,5 тис. грн., що у порівнянні з минулорічними більше на 2536,9 тис. грн., або 8,6%.

Ми бачимо, що другим важливим місцевим податком є плата за землю. Плата за землю складається з земельного податку та орендної плати за використання земельних ділянок. В структурі місцевих податків і зборів вона має частку відповідно по роках: 2018 рік -37,8 %, 2019 рік - 34,8%, 2020 рік (план) - 33,5%. За останні роки відбулося незначне зменшення частки цього податку в структурі надходжень місцевих податків, але надходження даного податку зростали. Так, у 2018 році бюджет отримав -16278,1 тис. грн. , у 2019 році-16990,2 тис. грн., що на 4,4% більше ніж у 2018 році. На 2020 рік заплановані надходження плати за землю у сумі 17358,6 тис. грн., планове зростання -2,2%.

Частка податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки в структурі місцевих податків та зборів в середньому становить 4,5%, у сумарному вигляді щороку до бюджету надходить даного податку у сумі до 2,2 млн. грн. Темп росту цього податку низький. Оскільки ставка оподаткування даного податку залежить від розміру мінімальної заробітної плати, а об'єктами оподаткування є нерухоме майно фізичних та юридичних зростання мінімальної заробітної плати впливає на обсяги надходжень даного податку.

Транспортний податок та туристичний збір мають незначні обсяги надходжень. Частка вказаних надходжень в структурі місцевих податків і зборів сумарно становить менше 1%. Особливого впливу на наповнення доходної частини бюджету вони не мають. Слід відмітити, що збір за паркування транспортних

засобів у роках, що аналізуються до бюджету Шосткинської міської ОТГ не надходив.

Проведений нами аналіз показав, що частка місцевих податків і зборів в обсязі податкових надходжень міського бюджету становить в середньому тільки 20 відсотків. Встановлено, що темпи зростання місцевих податків і зборів низькі та у 2020 році планується зниження темпів їх зростання з 13,2% до 6,1%, проте, надходження місцевих податків і зборів роблять значний внесок у наповнення міського бюджету. Бюджет громади щорічно отримує більше сорока мільйонів гривень від сплати податку на майно, єдиного податку та туристичного збору. У 2020 році планується отримати вказаних податків у сумі, що перевищує п'ятдесят мільйонів гривень.

На нашу думку вказані надходження сприятимуть соціально-економічному розвитку Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади, але для зміцнення фінансової бази Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади необхідне підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки в структури податкових надходжень.

3.2. Фінансово-економічні пропозиції по збільшенню дохідної частини бюджету Шосткинської ОТГ

Проведений аналіз показав, що Шосткинська ОТГ має обмежений фінансовий ресурс для фінансування соціальних програм та соціально-економічного розвитку її території. В сучасних умовах, коли відбувається спад виробництва, посилюється інфляція, скорочується дохідна частина міського бюджету при зростанні необхідності збільшення видатків на різні соціальні програми виникає гостра необхідність знаходження нових резервів наповнення бюджету громади.

На нашу думку заходи по наповненню бюджету громади можна поділити на такі напрямки, як збільшення надходжень шляхом внесення змін у чинне законодавство на рівні держави та за рахунок проведення ряду заходів органом місцевого самоврядування – Шосткинською міською радою.

Виділимо наступні шляхи збільшення доходної частини бюджету :

1) В умовах децентралізації для посилення фінансової спроможності громади необхідно залишати більші обсяги податків, що сплачується мешканцями громади на її території [25]. Це можливо зробити за рахунок зміни нормативу зарахування податку на доходи фізичних осіб до об'єднаних територіальних громад. Нами встановлено, норматив зарахування даного податку до бюджетів міст обласного значення та ОТГ становить 60% (Додаток А). Вважаємо, що для зміцнення доходної бази доцільно підвищити норматив зарахування вказаного податку до 70%. Проведемо розрахунок ресурсу, який може отримати громада внаслідок збільшення нормативу зарахування податку на доходи фізичних осіб.

У 2020 році очікуються надходження даного податку до бюджету громади у обсязі 191429,3 тис. грн. Проведемо розрахунок суми додаткових надходжень за рахунок збільшення на 10% нормативу зарахувань ПДФО до бюджету ОТГ:

- розрахуємо загальну суму ПДФО (100%), яка буде сплачена платниками у 2020 році: $(191429,3 \times 100) : 60 = 319048,8$ тис. грн.;

- обрахуємо суму ПДФО, яка надійде до бюджету із застосуванням нового нормативу зарахувань (70%):

$$319048,8 \times 70 = 223334,2 \text{ тис. грн.}$$

- сума додаткових надходжень складе різницю між розрахунковими та плановими надходженнями:

$$223334,2 - 191429,3 = 31904,9 \text{ тис. грн.}$$

Отже, внаслідок підвищення нормативу зарахувань на 10 відсотків обсяг додаткових надходжень за нашими розрахунками може скласти 31904,9 тис. грн., що значно покращить фінансове становище Шосткинської громади.

2) Аналіз структури доходної частини бюджету показав, що податок на доходи з фізичних осіб є основним джерелом його наповнення. Тому, пріоритетними напрямками діяльності органів місцевого самоврядування повинно стати підвищення інвестиційної привабливості території Шосткинської громади та залучення інвесторів для модернізації підприємств міста шляхом впровадження нових технологій, придбання сучасного обладнання, устаткування, що надасть

можливість виробляти конкурентоспроможну продукцію та створювати нові робочі місця, або забезпечувати повну зайнятість на економічно активних підприємствах. Кожне новостворене робоче місце є джерелом доходів, як мешканців громади так і бюджету.

Розрахуємо обсяг додаткових надходжень від створення нових робочих місць. Для розрахунку візьмемо наступні дані: базовий розмір ставки, якою оподатковується більшість доходів населення - 18% , розмір мінімальної заробітної плати на 2020 рік - 4723 грн. [21] та діючий норматив зарахування ПДФО в бюджет громади - 60%, (Додаток А) припустимо, що за рік буде створено у середньому 100 нових робочих місць.

Розрахуємо суму ПДФО з одного робочого місця за місяць шляхом множення мінімальної заробітної плати, встановленої на 2020 рік на ставку податку на доходи фізичних осіб (18%) [3]:

$$4723 \times 18 = 850,14 \text{ грн.};$$

Розрахуємо нарахування податку на рік:

$$850,14 \times 12 = 10201,68 \text{ грн.}$$

Від 100 робочих місць з мінімальною заробітною платою за рік при діючому нормативі зарахування (60%) до бюджету надійде податку на доходи фізичних осіб:

$$10201,68 \times 100 \times 60 = 612100,8 \text{ грн.}$$

Розрахована сума 612,1 тис. грн. матиме значний внесок для наповнення бюджету.

Таким чином, проведення роботи Шосткинською міською радою по залученню інвесторів та створенню робочих місць суттєво впливатиме на наповнення дохідної частини бюджету

3) Нами встановлено, що Шосткинською міською радою кожного року приймаються рішення про встановлення місцевих податків і зборів. Діючі на території громади ставки місцевих податків і зборів значно нижчі за граничні обсяги, встановлені Податковим кодексом. В останні роки ставки не підвищувались, що дозволяє зробити висновок про те, що міська влада створює середовище оподаткування, що підтримує малий та середній бізнес та враховує рівень

платоспроможності платників податків. Проте, забезпечення потреб громади коштами потребує подальшого зростання надходжень саме місцевих податків і зборів та перегляду прийнятих ставок. Наприклад, діюча на території Шосткинської громади ставка єдиного податку для платників єдиного податку другої групи в залежності від виду господарської діяльності становить 4, 5 або 7 відсотків розміру мінімальної заробітної плати при граничному встановленому Податковим кодексом розмірі для платників цієї групи - 20%. Навіть незначне підвищення вказаних ставок на 1 або 2 відсотки забезпечить додаткові надходження до дохідної частини бюджету без погіршення умов для ведення бізнесу.

Нами встановлено, що до бюджету Шосткинської ОТГ не надходить збір за паркування. Виділення ділянок під паркування наприклад для 50 легкових автомобілів дозволить отримувати до бюджету громади за прогнозними розрахунками близько 295,9 тис. грн. на рік додаткових доходів. (Розрахунок на рік проводився шляхом множення встановленої Шосткинською міською радою на 2020 рік ставки за 1 метр паркування – 1,41 грн. (0,03% від розміру мінімальної заробітної плати встановленої законом на 1 січня 2020 року -3723 грн.) на площу місця паркування одного автомобіля – 11,5 м. кв. [3], кількість місць паркування - 50 та днів паркування - 365.

Також, наповнити міський бюджет на нашу думку можливо за рахунок доповнення переліку місцевих зборів, встановлених Податковим кодексом, збором за рекламу в місцях загального користування, залежно від її виду та типу рекламної діяльності. На території Шосткинської ОТГ розміщується велика кількість різноманітної реклами, як за змістом так і за оформленням. Кошти від розміщення реклами могли би бути новим джерелом наповнення бюджету.

Проведені розрахунки показали, що у Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади є можливість зміцнити свою фінансову базу, як самостійно так і шляхом внесення пропозицій до державних органів влади з питань оподаткування та отримати додаткових надходжень доходів у сумі 32812,9 тис. грн.

ВИСНОВОК

Формування доходної бази місцевих бюджетів перебуває від впливом макроекономічних чинників і залежить від загальної економічної ситуації в країні, а самостійність міського бюджету можлива лише за наявності достатніх власних дохідних джерел.

В Шосткинській міській об'єднаній територіальній громаді спостерігається тенденція зменшення доходної частини бюджету за рахунок зменшення обсягів офіційних трансфертів. Міський бюджет є дотаційним і щороку обсяги базової дотації з державного бюджету збільшуються від 13,8 млн. грн. отриманих у 2018 році до 23,5 млн. грн. запланованих на 2020 рік, що є негативною тенденцією з точки зору фінансової самостійності бюджету громади.

Недостатність власних стабільних доходів значно обмежує вплив місцевих органів влади на соціально-економічний розвиток території громади.

Проведений аналіз показав, що найбільшу питому вагу – більше 70% в структурі податкових надходжень міського бюджету займає податок на доходи фізичних осіб. Обсяги надходжень вказаного податку щороку зростають.

У 2020 році заплановано отримати надходжень податку на доходи фізичних осіб у обсязі 191,4 млн. грн., що на 15,4 млн. грн. більше ніж надійшло у 2019 році. Слід зазначити, що загальний плановий обсяг доходної частини бюджету Шосткинської міської ОТГ передбачений в бюджеті на 2020 рік складає 263,3 млн. грн, отже для Шосткинської громади податок на доходи фізичних осіб є головним бюджетоутворюючим податком. Також, можна зробити висновок, що потужніша економічна база формується на територіях, де зосереджено більше платників податку на доходи фізичних осіб.

Обсяг місцевих податків і зборів поступово зростає - від сорока мільйонів у 2018 році до п'ятдесяти мільйонів, що планується отримати у 2020 році, що є однозначно позитивною тенденцією, проте питома вага їх в загальному обсязі надходжень скорочується. У той же час виявлено, що не всі можливі резерви використовуються, наприклад, зовсім немає надходжень збору за паркування

транспортних засобів, занижкі ставки єдиного податку, тому необхідно працювати в напрямку налагодження моніторингу та стягування зборів. Місцеві податки і збори повинні бути значимими для території Шосткинської громади та зрозумілими для платників.

Отже, для збільшення доходної частини Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади можна виділити такі основні напрямки:

- забезпечення підтримки підприємств, що створюють нові робочі місця й збільшують фонд оплати праці;
- підвищення привабливості території Шосткинської громади для інвесторів;
- сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, в тому числі шляхом розробки програм підтримки підприємництва ;
- створення середовища оподаткування, сприятливого для активації підприємницької діяльності завдяки встановленню економічно обґрунтованих ставок місцевих податків і зборів, без погіршення умов для ведення бізнесу;
- збільшення доходів від місцевого господарства та забезпечення прибутковості комунальних підприємств;
- формування відповідального ставлення платників до виконання своїх податкових зобов'язань.

При зростанні обсягів доходів мешканців громади оподаткування буде забезпечувати власні фінансові надходження місцевих органів влади для соціального та економічного розвитку Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бескид Й. М. Місцеві податки та збори у доходах місцевих бюджетів України. *Наукові записки*. Тернопіль: Економічна думка. 2004. №13, Ч.1. С.140–145.
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 29.04.2020).
3. ДБН Б.2.2-5:2011. Благоустрій територій. [Чинний від 2012 09-01]. Київ, 2011. 61 с. (Інформація та документація).
4. Еш С.М. Податкова система України: посібник. Київ : Кондор, 2007. 14 с.
5. Квітка С.А. Принцип субсидіарності та процеси децентралізації в Україні. *ДРІДУ НАДУ Аспекти публічного управління*. 2015. № 4(18). 35 с.
6. Класифікація доходів бюджету.: Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2020 № 11. URL: <https://buhgalter911.com/spravochniki/byudzhetsnaya-klassifikaciya.html> (дата звернення 20.04.2020).
7. Комарова І.В. Податкові системи України і зарубіжних країн: навчально-методичний посібник. Донецьк : Юго-Восток, 2017. 302 с.
8. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 140-146.
9. Косач І.А., Жаворонок А.В. Сучасний стан прямого та непрямого оподаткування. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 20 Ч. 2. С. 67-71.
10. Крупей Н.С. Економічна сутність податків та їх функції. *Наукові записки. Серія «Економіка»*. 2012. №19. С.36-40.
11. Основи економічних знань. *Бібліотека економіста* .URL: <https://library.if.ua/book/41/2809.html> (дата звернення 27.04.2020).
12. Офіційний сайт Шосткинської міської ради. URL: <http://shostkarada.gov.ua> (дата звернення 03.05.2020).
13. Петрицька О.С. Історичні аспекти розвитку оподаткування в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 5. Т. 2. С. 86-89.

14. Податкова система України / О. М. Тимченко та ін.; за ред. Т. І. Єфименко та ін. Київ, 2012. С. 17-19, 45-46.

15. Податковий кодекс України: Закон України від 22.12.2011 р. № 4279-VI, зі змінами / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 02.05.2020).

16. Шосткинська міська об'єднана територіальна громада: Портал «Децентралізація» URL: <https://decentralization.gov.ua>. (дата звернення 29.04.2020).

17. Про бюджет Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади на 2020 рік : Рішення Шосткинської міської ради XXIII сесії VII скликання від 21.12.2019 р. : веб-сайт. URL: http://shostka-rada.gov.ua/documents/rishennya_rada/ (дата звернення 05.05.2020).

18. Про встановлення місцевих податків і зборів на 2018 рік : Рішення Шосткинської міської ради X сесії VII скликання від 10.07.2017 р. : веб-сайт. URL: http://shostka-rada.gov.ua/documents/mscev_podatki_zbori/ (дата звернення 07.05.2020).

19. Про встановлення місцевих податків і зборів на 2019 рік: Рішення Шосткинської міської ради XVIII сесії VII скликання від 15.06.2018 р.: веб-сайт. URL: http://shostka-rada.gov.ua/documents/mscev_podatki_zbori/ (дата звернення 07.05.2020).

20. Про встановлення місцевих податків і зборів на 2020 рік: Рішення Шосткинської міської ради XXII сесії VII скликання від 30.05.2019 р: веб-сайт. URL: http://shostka-rada.gov.ua/documents/mscev_podatki_zbori/ (дата звернення 07.05.2020).

21. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Закон України від 4 листопада 2019 р. № 294-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-IX> (дата звернення 10.05.2020).

22. Про затвердження звіту щодо виконання бюджету Шосткинської міської об'єднаної територіальної громади за 2019 рік : Рішення Шосткинської міської ради XXIV сесії VII скликання від 17.03.2020 р. : веб-сайт. URL: http://shostka-rada.gov.ua/documents/rishennya_rada/ (дата звернення 11.05.2020).

23. Про затвердження звіту щодо виконання місцевого бюджету м. Шостка за 2018 рік : Рішення Шосткинської міської ради XXI сесії VII скликання від 05.03.2019 р. : веб-сайт. URL: http://shostka-rada.gov.ua/documents/rishennya_rada/ (дата звернення 05.05.2020).

24. Про Місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997р. № 280/97-ВР/ Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24.

25. Слободянюк Н. О., Коніна М.О. Проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. *Мукачівський державний університет «Економіка і суспільство»*. 2016. № 2. С. 611-616.

26. Станкус Т., Крот Ю. Місцеві податки і збори: практичний посібник. *Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO*. Харків : Фактор, 2017. 80 с.

27. Татарин Н. Б., Войтович В. В. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. №11. С.159-162.

28. Тришак Л.С. Історичні аспекти генезису податкової системи України *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2015. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3794> (дата звернення 27.04.2020).

29. Фінанси для фінансистів: підручник / за ред. Т.А. Говорушко. Київ : Центр учбової літератури, 2013. С.139-150.

30. Фінансова спроможність бюджетів перспективних ОТГ: матеріали за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» та проекту SKL International / Я. Казюк та ін. Київ : Центральний офіс реформ при Мінрегіоні, 2017. 32 с.

31. Цимбалюк І.О., Вишневська Н.В. Податкові надходження місцевих бюджетів. *Наукові записки. «Серія "Економіка"»*. 2011. №16. С.92-97.

ДОДАТОК А

Податкові надходження загального фонду

Таблиця А.1- Нормативи зарахування до місцевих бюджетів
загальнодержавних податків і зборів

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО ФОНДУ					
Назва доходів згідно класифікації	Бюджет міста Києва	Обласні бюджети	Бюджети міст обласного значення, ОТГ	Районні бюджети	Бюджети міст районного значення, селищні, сільські бюджети
Податок та збір на доходи фізичних осіб	40%	15%	60%	60%	Не зараховується
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	100%	100%	100%	100%	100%
Податок на прибуток [крім податку на прибуток підприємств державної та комунальної власності]	10%	10%	Не зараховується	Не зараховується	Не зараховується
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування	50%	50%	Не зараховується	Не зараховується	Не зараховується
Рентна плата за	100%	Не	100%	Не	100%

спеціальне використання лісових ресурсів (крім рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування)		зараховується		зараховується	
Рентна плата за спеціальне використання води (крім рентної плати за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення)	45%	45%	Не зараховується	Не зараховується	Не зараховується
Рентна плата за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення	100%	Не зараховується	100%	Не зараховується	100%
Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення	25%	25%	Не зараховується	Не зараховується	Не зараховується
Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин місцевого значення	100%	Не зараховується	100%	Не зараховується	100%
Рентна плата за	Не	2%	3%	2%	1%

користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату	зараховується				
Плата за використання інших природних ресурсів	100%	100%	Не зараховується	Не зараховується	Не зараховується
Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів	100%	Не зараховується	100%	Не зараховується	100%
Частина акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального	13,44%	Не зараховується	13,44%	Не зараховується	13,44%